

Beslutningsforslag nr. B 31. Fremsat den 30. november 1994 af arbejdsministeren (Jytte Andersen)

Forslag til folketingsbeslutning

om Danmarks ratifikation af den af Den Internationale Arbejdskonference i Genève i 1989 vedtagne konvention nr. 169 vedrørende oprindelige folk og stammefolk i selvstændige stater

Folketinget udtaler sin tilslutning til, at den af Den Internationale Arbejdskonference i året 1989 vedtagne konvention nr. 169 vedrørende oprindelige folk og stammefolk i selvstændige stater ratificeres med virkning for Kongeriget Danmark.

Bemærkninger til forslaget til folketingsbeslutning

1. Almindelige bemærkninger

1. Baggrund

På Den 76. Internationale Arbejdskonference i Genève i 1989 vedtoges den som bilag 1 aftrykte konvention nr. 169 vedrørende oprindelige folk og stammefolk i selvstændige stater.

Konvention nr. 169 er en revision af ILO's konvention nr. 107 fra 1957 om beskyttelse og samfundsmæssig indpasning af indfødte og andre stamme- og stammeligende befolkningsgrupper i uafhængige lande. Konvention nr. 107 har været genstand for kritik, fordi den forudsætter, at den indfødte befolkningsgruppe skal opgive sine karakteristika og lade sig integrere. Danmark har ikke ratificeret konvention nr. 107, idet man efter grundlovsændringen i 1953 anså grønlænderne som en ligestillet del af den danske befolkning men dengang ikke tillige som en urbefolkning.

Ændringerne i den reviderede konvention vedrører primært to forhold, dels anerkendelsen af betegnelsen »folk« (peoples) for de grupper, der i den tidligere konvention betegnedes »populations«, og dels retten for disse folk til udnyttelse af deres traditionelle landområder. Det engelske ord »indigenous« har tidligere været oversat til henholdsvis indfødte og urbefolkning, men er i konventionen nu oversat til oprindelige folk.

Konvention nr. 169 der trådte i kraft den 5. september 1991 er november 1994 ratificeret af følgende lande: Bolivia, Colombia, Costa Rica, Mexico, Norge, Paraguay og Peru.

Konventionens hovedsigte er at sikre respekt for de oprindelige folks traditionelle livsform, herunder deres sociale, kulturelle, religiøse og åndelige værdier.

Den oprindelige befolkning i Grønland, Inuit, er omfattet af konventionens art. 1, hvorfor konventionens 44 artikler har betydning for Grønland.

Konventionen er generelt præget af, at den navnlig er beregnet på oprindelige folk mv., som er i mindretal i det land, de bor i, og som derfor har behov for beskyttelse gennem særlige retsgarantier.

Ved en forespørgselsdebat i Folketinget den 23. november 1993 om opfølgningen på de oprindelige folks år, blev der fremsat forslag til motiveret dagsorden (Dagsordensforslag nr. D 11). Forslaget der blev enstemmigt vedtaget, opfordrer regeringen til bl.a. at sikre, at spørgsmålet om ratifikation af ILO-konvention nr. 169 af 27. juni 1989 snarest afklares.

2. Grundlovens § 19 – Folketingets samtykke

En ratifikation af konventionen vil bl.a. indebære, at Danmark påtager sig en folkeretlig bindende forpligtelse til at opretholde en retstilstand, hvorefter den oprindelige grønlandske befolkning skal konsulteres, inden der iværksættes eller tillades programmer vedrørende udforskning eller udnyttelse af mineraler eller underjordiske ressourcer, jf. konventionens artikel 15. En ratifikation vil endvidere indebære, at Danmark påtager sig en folkeretligt bindende forpligtelse til at sikre den oprindelige grønlandske befolkning del i udbyttet samt til at sikre den oprindelige grønlandske befolkning en rimelig erstatning for enhver skade, der er en følge af den pågældende virksomhed.

Det er regeringens vurdering, at visse af de forpligtelser, som Danmark påtager sig ved en ratifikation af konvention nr. 169, efter grundlovens § 19 er af »større betydning«, og derfor skal forelægges for Folketinget.

Regeringen finder, at konventionens kapitel II om rettigheder til landområder ikke er til hinder for en dansk ratifikation, men at der skal afgives en erklæring, der sendes til ILO sammen med ratifikationen af konvention nr. 169. Erklæringen redegør for ejendomsretsbegrebet i Grønland, og er optrykt som bilag 2.

3. Resolution

Til konventionen er knyttet en resolution om ILO-foranstaltninger vedrørende oprindelige folk og stammefolk. Resolutionen er optrykt i beretningen om Den 76. Internationale Arbejdskonference i 1989. Resolutionen opfordrer regeringer, internationale organisationer og specielt ILO til at opprioritere arbejdet med konsekvenserne af det på arbejdskonferen-

cen vedtagne og aktivt at støtte regeringer og oprindelige folk med at bringe konventionens intentioner ud i livet. For så vidt angår nationale foranstaltninger indeholder resolutionen følgende:

»1. Opfordrer medlemsstaterne til at overveje at ratificere den reviderede konvention hurtigst mulig, at opfylde de forpligtelser, der er fastlagt i konventionen, og at gennemføre dens bestemmelser på den mest effektive måde.

2. Opfordrer regeringerne til at samarbejde i denne forbindelse med de pågældende folks nationale og regionale organisationer og institutioner.

3. Opfordrer regeringerne og arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationerne til at indgå en dialog med de pågældende folks organisationer og institutioner om de mest hensigtsmæssige måder til at sikre gennemførelsen af konventionen, og at udarbejde passende procedurer for konsultationer, der gør det muligt for de oprindelige folk og stammefolk at udtrykke deres synspunkter vedrørende alle aspekter af konventionen.

4. Opfordrer regeringer og arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationerne til at fremme undervisningsprogrammer i samarbejde med de pågældende folks organisationer og institutioner med henblik på at udbrede kendskabet til konventionen inden for alle sektorer af det nationale samfund, herunder programmer, der omfatter fx.:

- a) materiale vedrørende konventionens indhold og målsætninger,
- b) information med regelmæssige mellemrum om foranstaltninger, der træffes til gennemførelse af konventionen,
- c) seminarer med henblik på at fremme en bedre forståelse, ratifikation, og effektiv gennemførelse af de normer, der er fastsat i konventionen.«

4. Foretagne høringer

Spørgsmålet om dansk ratifikation af konvention nr. 169 har været drøftet i det faste ILO-udvalg, hvor arbejdsmarkedets parter er repræsenteret samt været forelagt Grønlands Hjemmestyre og Justitsministeriet, Statsministeriet og Udenrigsministeriet. Beslutningsforslaget har endvidere været til høring i Grønlands Hjemmestyre, Færøernes Hjemmestyre, Statsministeriet, Justitsministeriet, Udenrigsministeriet, Finansministeriet, Erhvervsministeriet, Miljø- og Energiministeriet, Socialministeriet, Sundhedsministeriet, Undervisningsministeriet, Kommunernes Landsforening, Amdsrådsforeningen i Danmark, Dansk Arbejdsgiverforening, Landsorganisationen i Danmark, Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd, Akademikernes Centralorganisation, FR-Fællesrepræsentationen, Sammenslutningen af

Landbrugets Arbejdsgiverforeninger og Finanssektorens Arbejdsgiverforening.

Grønlands Landsstyre har den 26. juli 1991 opfordret til, at Danmark snarest muligt ratificerer konventionen. Grønlands Hjemmestyre finder, at der ikke er noget i konventionen, som medfører lovændringer i forholdet mellem Grønland og Danmark, idet Hjemmestyreloven på alle områder er mere vidtgående end konventionen.

Det er Statsministeriets opfattelse, at under hensyntagen til, at Hjemmestyret i skrivelse nr. 614 af 26. juli 1991 til Arbejdsministeriet har opfordret til, at Danmark snarest muligt ratificerer konventionen, har Statsministeriet intet at indvende mod en ratifikation af konventionen. Statsministeriet har i denne forbindelse bemærket sig, at hjemmestyret har tilkendegivet, at hjemmestyret ikke mener, at der er noget i konventionen, som nødvendiggør lovændringer i forholdet mellem Danmark og Grønland.

Justitsministeriet og Udenrigsministeriet finder, at der ved vurderingen af, om retstilstanden i Grønland må antages at være i overensstemmelse med ILO-konventionen, herunder konventionens art. 14, må lægges afgørende vægt på, at den gældende retstilstand tilgodeser de reale hensyn, der ligger bag konventionen.

5. Økonomiske konsekvenser

Ved en ratifikation af konventionen vil Danmark påtage sig en række forpligtelser dels til at foretage foranstaltninger, der skal sikre de berørte befolkningsgrupper en række rettigheder (bl.a. artiklerne 2, 4, 20, 22, 26, 30 og 33) og dels til at foretage undersøgelser på en række områder af de berørte befolkningsgruppers livsvilkår m.v. (bl.a. art. 7, stk. 3).

Rigsmyndighederne forpligter sig ikke til at træffe særlige foranstaltninger på de sagsområder, der er overtaget af Hjemmestyret. Konventionens bestemmelser er overvejende omfattet af Grønlands Hjemmestyre, og forslaget vil derfor ikke i disse sammenhænge have økonomiske konsekvenser for rigsmyndighederne. Det bemærkes i den forbindelse, at det under alle omstændigheder er Danmark, der er folkeretligt forpligtet til at sørge for at konventionens bestemmelser bliver overholdt.

6. Indstilling

Siden Danmarks indtræden som medlem af Den Internationale Arbejdsorganisation ved dennes oprettelse i 1919 har det været betragtet som en naturlig konsekvens af medlemskabet, at de på arbejdskonferencerne vedtagne konventioner søges ratificeret i det omfang, lovgivning og praksis opfylder konventionernes krav samt at lovgivning og praksis søges

bragt i overensstemmelse med konventionernes principper.

Regeringen skal på denne baggrund indstille, at Danmark ratificerer konvention nr. 169 med virkning overalt i Kongeriget Danmark. Regeringen lægger herved vægt på, at Grønland ønsker at konventionen skal gælde for Grønland.

II. Grønland

1. Hjemmestyreordningen

Hjemmestyreordningen for Grønland bygger på rigsfællesskabets opretholdelse, hvilket indebærer, at Grønland forbliver en del af Danmarks rige for hvilken grundloven gælder. Som følge heraf ligger kompetencen til at varetage relationerne til udlandet, herunder indgåelse og ratifikation af traktater, hos rigsmyndighederne, jf. hjemmestyrelovens § 11.

Ved hjemmestyreloven, lov nr. 577 af 29. november 1978 om Grønlands Hjemmestyre, har Folketinget overdraget lovgivende og administrative beføjelser til de grønlandske myndigheder. Hjemmestyreloven bestemmer, at de områder, der er anført i et bilag til loven, kan overføres til Hjemmestyrets kompetence. Alle de i Hjemmestyrelovens bilag anførte områder er overført til Hjemmestyrets kompetence. De væsentligste områder, som alle er omfattet af konvention nr. 169, er Grønlands styrelsesordning, jf. konventions art. 6, skat, jf. art. 6, erhvervsforhold, herunder fiskeri og jagt, jf. art. 15, stk. 1 og 23, undervisning og kultur, jf. art. 5, 21, 22 og 26-31, socialvæsen, jf. art. 24, arbejdsmarkedsforhold, jf. art. 20, landsplanlægning/arealanvendelse, jf. art. 12, 14 og 17, miljøbeskyttelse, jf. art. 7 og sundhedsvæsen, jf. art. 25.

På de sagsområder, der er overtaget af Hjemmestyret, foretages den interne gennemførelse i Grønland af internationale aftaler, som er indgået af rigsmyndighederne, af Hjemmestyret. Hjemmestyret er undergivet de forpligtelser, der til enhver tid følger af sådanne aftaler, jf. Hjemmestyrelovens § 10, stk. 1.

I det omfang, der i konventionen stilles krav med hensyn til indholdet af foranstaltninger på sagsområder, der er overtaget af Hjemmestyret, bliver Hjemmestyret ved en ratifikation af konventionen forpligtet til i sin regelfastsættelse og administration af området at opfylde konventionens bestemmelser, uanset at Hjemmestyret efter hjemmestyrelovgivningen, herunder bemyndigelseslovene, ikke er undergivet sådanne begrænsninger. Som eksempel herpå kan nævnes bestemmelserne i konventionens art. 3 om ligestilling mellem mænd og kvinder, art. 20, stk. 2a. om adgang til beskæftigelse og kap. V om indretningen af sundhedsvæsenet.

2. Rettigheder til landområder

Art. 14 og 15 vedrører spørgsmålet om landområder. Disse artikler har givet anledning til fortolkningstvivl.

Hjemmestyrelovens § 8, stk. 1, fastslår, at »den fastboende befolkning i Grønland har grundlæggende rettigheder til Grønlands naturgivne ressourcer«.

Den gældende retstilstand i Grønland giver ikke mulighed for, at borgerne kan eje jord.

2.a. Art. 14

Det er Justitsministeriets opfattelse, at det må antages, at jorden i Grønland formentlig tilhører den danske stat, idet dog Grønlands Hjemmestyre har den daglige bestemmelsesret over jorden. Hjemmestyrets myndigheder kan således tildele brugsret til jord til personer eller selskaber i form af de såkaldte arealtildelinger. En sådan arealtildeling gives af henholdsvis kommunalbestyrelsen og Landsstyret. På denne jord kan den, der har fået arealet tildelt, opføre en bygning i overensstemmelse med de vilkår, som er fastlagt i arealtildelingsafgørelsen. I de gældende regler om arealtildeling (Landstingsforordningen nr. 6 af 19. december 1986 med senere ændringer, senest landstingsforordning nr. 17 af 30. oktober 1992, om arealanvendelse og planlægning. Den bagvedliggende danske bemyndigelseslov er lov nr. 612 af 23. december 1980 med senere ændringer om arealudvikling, byudvikling og bebyggelse) findes der ikke bestemmelser, der særligt tilgodeser personer eller befolkningsgrupper, som traditionelt har haft en råderet over et givet område.

Der må efter Justitsministeriets opfattelse lægges afgørende vægt på, at de reale hensyn, der ligger bag konventionens artikel 14, nemlig de oprindelige folks bestemmelsesret over de områder, der traditionelt råder over, er tilgodeset gennem den bestående ordning i Grønland. På denne baggrund finder Justitsministeriet, at det er forsvarligt, at konventionen ratificeres fra dansk side under afgivelse af en samtidig erklæring, hvori den gældende retstilstand for så vidt angår ejendomsretten til jorden i Grønland.

Bestemmelsen i artikel 14 i konvention nr. 169 har også givet anledning til indgående overvejelser og diskussion i andre af de nordiske lande.

Norge har fundet, at samernes særligt beskyttede brugsret over de områder, der traditionelt anvendes, lever op til kravet om en anerkendelse af »the right of ownership and possession«. Norge har på den baggrund ratificeret konventionen.

Sverige har anlagt en fortolkning af artikel 14, hvorefter bestemmelsen stiller krav om en anerkendelse af en egentlig ejendomsret for de oprindelige folk til de områder, der traditionelt råder over. Sverige

har af denne grund fundet ikke at kunne ratificere konventionen.

Dette er baggrunden for, at regeringen i forbindelse med en dansk ratifikation af konventionen vil afgive en erklæring om artikel 14.

2. b. Art. 15

Lov nr. 335 af 6. juni 1991 om mineralske råstoffer i Grønland som ændret ved lov nr. 1074 af 22. december 1993 regulerer forundersøgelser, efterforskning og udnyttelse af mineralske råstoffer i Grønland.

Det fremgår af lovens §§ 3, 6 og 7, at Miljø- og energiministeren kan meddele tilladelse til forundersøgelse samt tilladelse med eneret (koncession) til efterforskning og udnyttelse af mineralske råstoffer i Grønland, såfremt der foreligger aftale herom mellem regeringen og Grønlands landsstyre.

Det fremgår endvidere af lovens § 22, at bl.a. offentlige indtægter fra konkrete koncessionsforhold og indtægter ved beskatning i Danmark og Grønland af selskaber, der er koncessionshavere, skal deles med halvdelen til staten og halvdelen til Hjemmestyret for så vidt angår en indtægt på op til 500 millioner kr. årligt. Fordelingen af indtægter herudover vil blive fastsat ved lov.

Det er med de nævnte lovbestemmelser sikret, at Grønlands Hjemmestyre har en afgørende indflydelse på udnyttelsen af de mineralske råstoffer i Grønland, ligesom det er sikret, at en del af overskuddet tilfalder den fastboende befolkning i Grønland.

Imidlertid findes der ikke i den gældende lovgivning bestemmelser, der nærmere fastlægger, hvilke personer der er grønlandere. For så vidt angår spørgsmålet om, hvem der udgør den grønlandske befolkning, bestemmes det således i lov om Grønlands Hjemmestyre alene, at de forskellige rettigheder tilkommer den i Grønland fastboende befolkning. Der skelnes med andre ord ikke mellem dem, der nedstammer fra den oprindelige befolkning, og andre fastboende danske statsborgere, som senere er flyttet til Grønland, eller som nedstammer fra tilflyttere.

Justitsministeriet finder, at på nuværende tidspunkt, hvor den oprindelige befolkning udgør et meget klart flertal af den grønlandske befolkning, må det ud fra en samlet vurdering kunne antages, at den danske lovgivning opfylder de krav, som kræves for at leve op til konventionens bestemmelser.

3. Ratifikation med virkning for Grønland

Konventionens titel og artikel 1 fastslår, at konventionen finder anvendelse på oprindelige folk og stammefolk i *selvstændige stater*. Ifølge grundlovens § 1 gælder grundloven for alle dele af Danmarks rige.

Bestemmelsen blev indsat ved grundlovsrevisionen i 1953 for at tilkendegive, at Grønland, der tidligere – i henhold til FN's kriterier – havde haft status som koloni, er en ligestillet del af riget. Spørgsmålet om Danmark kan ratificere konventionen med virkning for Grønland, der ikke er en selvstændig stat, har Arbejdsministeriet forelagt ILO. ILO har svaret følgende: »der er ikke noget til hinder for at Danmark ratificerer konventionen vedrørende oprindelige folk og stammefolk (nr. 169) med virkning for Grønland. Det er ikke nødvendigt, at meddelelsen om ratifikation indeholder nogen særlig erklæring, bortset fra at regeringen forpligter sig til at anvende konventionen, over alt i Kongeriget Danmark«. Dette indebærer, at for at Grønland kan blive omfattet af konventionen, skal Danmark ratificere konventionen så den finder anvendelse overalt i Kongeriget Danmark.

III. Færøerne

Hovedparten af de af konventionen anførte forhold er ifølge lov nr. 137 af 23. marts 1948 om Færøernes Hjemmestyre et færøsk særanliggende. Da der ikke er oprindelige folk og stammefolk på Færøerne, kan Danmark ratificere konventionen uden forbehold for Færøerne.

En dansk ratifikation af konventionen kan finde sted, uden at det vil være nødvendigt at foretage lovændringer.

IV. Konventionens indhold

Angående konventionens enkelte bestemmelser bemærkes følgende:

I præamblen kræves det, at de oprindelige folks livsform og økonomiske udvikling m.v. og disse folks ønsker om at fastholde og udvikle deres identitet, sprog og religion skal anerkendes, og det konstateres bl.a., at disse folks love, værdier, sædvaner og anskuelser ofte er blevet undergravet.

Kapitel I

Generel politik

Art. 1-12 indeholder bestemmelser om generel politik, herunder konventionens anvendelsesområde og regeringernes ansvar.

I henhold til art. 1, finder konventionen anvendelse på følgende befolkningsgrupper: a) stammefolk i selvstændige lande, hvis sociale, kulturelle og økonomiske forhold adskiller dem fra andre dele af det nationale samfund, og hvis status reguleres helt eller delvist af deres egne sædvaner eller traditioner eller af særlige love eller forskrifter, b) folk i selvstændige lande, der betragtes som oprindelige folk på grund af

deres nedstamning fra folk, som beboede landet eller en geografisk region, som landet tilhører, på tidspunktet for erobring eller kolonisering eller oprettelse af de nuværende statsgrænser, og som uanset deres juridiske status, opretholder nogle af eller alle deres egne sociale, økonomiske, kulturelle og politiske institutioner.

Efter *art. 2* er det regeringerne, der har ansvaret for at iværksætte en koordineret og systematisk indsats for at beskytte de oprindelige folks rettigheder, og garantere dem respekten for deres integritet. Dette skal ske i samarbejde med de oprindelige folk, således at de får samme rettigheder som gives til andre borgere i landene. De oprindelige folks og stammefolks sociale, økonomiske og kulturelle rettigheder skal gennemføres med respekt for deres sociale og kulturelle identitet, deres sædvaner og traditioner og deres institutioner. Endelig skal regeringerne bistå medlemmerne af de pågældende folk med at eliminere socio-økonomiske forskelle, der måtte bestå mellem oprindelige folk og andre medlemmer af det nationale samfund, på en måde, der er i overensstemmelse med deres ønsker og livsform (artikel 2.c).

Ifølge *art. 3* skal oprindelige folk og stammefolk nyde godt af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder uden hindring eller diskrimination. Konventionens bestemmelser skal også finde anvendelse uden diskrimination på mandlige og kvindelige medlemmer af disse folk.

Art. 4 fastslår, at der efter behov skal vedtages særlige foranstaltninger med henblik på at sikre individer blandt de pågældende folk samt deres institutioner, formuegoder, arbejde, kulturer og miljø.

Art. 5 fastslår at ved gennemførelsen af konventionens bestemmelser, skal disse folks sociale, kulturelle, religiøse og åndelige værdier og skikke anerkendes og beskyttes.

Det fremgår af *art. 6*, at regeringerne skal konsultere de pågældende folk, når man overvejer lovgivningsmæssige eller administrative foranstaltninger, der berører dem direkte.

Efter *art. 6 c*, skal konsultationer i forbindelse med gennemførelsen af konventionen finde sted i god tro og i en form, der er afpasset omstændighederne, med den målsætning at opnå enighed om eller samtykke til de foreslåede foranstaltninger.

I indledningen til *art 7*, fastslås det, at de berørte folk skal have ret til at fastsætte deres egne prioriteter i forbindelse med udviklingsprocessen.

Det fastslås i *art 8, stk. 1*, at de kontraherende parter ved anvendelsen af nationale love og forskrifter har pligt til at tage behørigt hensyn til de berørte folks sædvaner og sædvanerretlige regler. I *stk. 2* udbygges

dette med at fastslå, at disse folk skal have ret til at bevare deres egne sædvaner og institutioner.

Art. 9 og 10 omhandler sanktioner mod lovovertrædelser, og det understreges, at de metoder, som sædvanemæssigt praktiseres af de berørte folk, skal respekteres. Myndigheder og domstole, der behandler sådanne sager, skal tage disse folks sædvaner i betragtning. Der skal tages hensyn til deres økonomiske, sociale og kulturelle karakteristika, og det anbefales at andre straffemetoder end fængselsstraf bør foretrækkes.

Art. 11 fastslår, at tvungne personlige tjenesteydelser skal være forbudt og straffes i henhold til gældende lov, undtagen hvor sådanne er fastsat ved lov for alle borgere.

Efter *art. 12* skal de pågældende folk sikres mod misbrug af deres rettigheder, og der skal kunne anlægges retssag med henblik på beskyttelse af disse rettigheder. Det skal sikres, at disse folk kan forstå og selv blive forstået i forbindelse med sådanne retssager.

Kapitel II

Rettigheder til fast ejendom

Konventionens artikler 13-19 handler om rettigheder til landområder.

Art. 13 understreger i relation til landområder og territorier, at regeringerne skal respektere de berørte folks forhold og særligt skal respektere de kollektive aspekter af dette forhold.

I *art. 14* nævnes spørgsmålet om rettigheder til landområder. Det fastslås, at de berørte folks ret til at eje og besidde de landområder, som de traditionelt råder over, skal anerkendes. Hvor det er hensigtsmæssigt, skal det sikres, at de får ret til at udnytte landområder, som de traditionelt har haft adgang til, hvilket specielt er en ret, der tilgodeser vilkårene for nomadefolk og omvandrende jorddykere. Regeringerne skal tage de skridt, der er nødvendige, med henblik på at identificere de landområder, som de pågældende folk traditionelt besidder, og garantere en effektiv beskyttelse af deres ejendoms- og besiddelsesrettigheder.

Art. 15 fastslår, at de berørte folk skal have en særligt beskyttet ret til at deltage i anvendelsen, forvaltningen og bevaringen af de råstoffer, som befinder sig på deres landområder. Det bestemmes endvidere, at såfremt staten beholder retten til mineralske råstoffer, underjordiske ressourcer eller andre råstoffer, som vedrører de berørte folks landområder, skal der etableres, eller opretholdes procedurer, hvorefter de berørte folk bliver konsulteret med hensyn til, om en påtænkt udnyttelse af ressourcerne vil være i strid

med deres interesser. En sådan konsultation skal finde sted, før en sådan efterforskning eller udvinding må påbegyndes.

Der stilles endvidere krav om, at de pågældende folk så vidt muligt skal have andel i de fordele, som en sådan aktivitet måtte føre med sig, ligesom de skal have en rimelig erstatning for de skader, som aktiviteterne måtte indebære.

Art. 16 omhandler retningslinier i de tilfælde, hvor det undtagelsesvis findes at være nødvendigt at flytte de pågældende folk fra de landområder, som de besidder. Personer, der er blevet flyttet, skal have fuld erstatning for ethvert tab eller skade som følge heraf.

Art. 17 understreger, at de procedurer vedrørende overdragelse af rettigheder til landarealer, som anvendes af disse folk, skal respekteres, hvortil kommer, at der skal tages forholdsregler for at forhindre, at de oprindelige folks sædvaner udnyttes af andre.

Efter *art. 18* skal der ved lov fastsættes passende sanktioner for ulovlig indtrængen på eller udnyttelse af de pågældende folks landområder. Der skal fastsættes foranstaltninger for at forhindre sådanne overgreb.

Art. 19 fastslår at nationale landbrugsprogrammer skal sikre disse folk en behandling, som gives andre sektorer af befolkningen.

Kapitel III

Ansættelse og arbejdsvilkår

Art. 20 vedrører ansættelse og arbejdsvilkår. Regeringerne skal gøre alt, hvad der er muligt, for at forhindre enhver diskrimination mellem arbejdstagere, der tilhører de pågældende folk, og andre arbejdstagere med hensyn til bl.a. beskæftigelse, ligeløn, lægehjælp og social bistand, foreningsfrihed og ret til at indgå kollektive overenskomster.

Der skal træffes foranstaltninger der bl.a. sikrer, at disse folk ikke udsættes for tvangsarbejde eller arbejdsvilkår, der er skadelige for deres helbred. Der skal lægges vægt på oprettelse af passende arbejdstilsynsmyndigheder.

Kapitel IV

Erhvervsuddannelse, håndværk og landbrugsindustri

Art. 21-23 omhandler erhvervsuddannelse, håndværk og landerhverv. Hvor det er muligt, skal disse folk gradvist overtage ansvaret for tilrettelæggelsen og gennemførelsen af særlige uddannelsesprogrammer. Der skal efter anmodning stilles passende teknisk og økonomisk bistand til rådighed.

Kapitel V

Social sikring og sundhed

Efter *Art. 24 og 25* skal sociale sikringsordninger udvides til at omfatte de pågældende folk, og regeringerne skal sikre, at der stilles et passende sundhedsvæsen til rådighed.

Kapitel VI

Uddannelse og kommunikationsmidler

Art. 26-31 indeholder bestemmelser om, at de pågældende folk skal have mulighed for at opnå uddannelse på linie med resten af det nationale samfund.

Efter *art. 27, 3*, skal regeringerne anerkende disse folks ret til at oprette deres egne uddannelsesinstitutioner, og der skal stilles passende ressourcer til rådighed.

Ifølge *art. 28* skal de pågældende folks børn lære at læse og skrive på deres eget oprindelige sprog eller det sprog, der mest almindeligt anvendes af den gruppe, som de tilhører.

Kapitel VII

Kontakter og samarbejde over landegrænser

Regeringerne skal efter *art. 32* træffe passende foranstaltninger med henblik på at fremme kontakter og samarbejde mellem oprindelige folk og stammefolk hen over landegrænserne.

Kapitel VIII

Administration

Artikel 33 fastsætter, at den regeringsmyndighed, der er ansvarlig for de spørgsmål, der er omfattet af denne konvention, skal sikre, at der findes organer og andre passende mekanismer med henblik på administration af de programmer, der berører de pågældende folk, og skal sikre, at de har de nødvendige midler til en passende opfølgning af de opgaver som de pålægges.

Kapitel IX

Almindelige bestemmelser

Ifølge *art. 34* skal arten og omfanget af foranstaltninger for at gennemføre konventionen fastsættes under hensyntagen til de særlige forhold, der gælder i det enkelte land.

Det fremgår af *art. 35*, at de rettigheder og goder, som de pågældende folk måtte nyde i henhold til andre konventioner og henstillinger, internationale instrumenter, traktater, national lovgivning, retsprak-

sis, sædvane eller aftaler ikke præjudiceres af konventionens bestemmelser.

Kapitel X

Afsluttende bestemmelser

Art. 36 – 44 indeholder sædvanlige bestemmelser

om konventionens indregistrering, ikrafttræden, offentliggørelse, opsigelse m.v.

Det fremgår af *art. 38*, at konventionen træder i kraft et år efter den dato, da to medlemsstaters ratifikation er blevet indregistreret. Efter Norges og Mexicos ratifikation trådte konventionen i kraft den 5. september 1991.

Bilag 1

Oversættelse

**CONVENTION 169 CONCERNING
INDIGENOUS AND TRIBAL PEOPLES IN
INDEPENDENT COUNTRIES**

The General Conference of the International Labour Organisation,

Having been convened at Geneva by the Governing Body of the International Labour Office, and having met in its 76th Session on 7 June 1989, and

Noting the international standards contained in the Indigenous and Tribal Populations Convention and Recommendation, 1957, and

Recalling the terms of the Universal Declaration of Human Rights, the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, the International Covenant on Civil and Political Rights, and the many international instruments on the prevention of discrimination, and

Considering that the developments which have taken place in international law since 1957, as well as developments in the situation of indigenous and tribal peoples in all regions of the world, have made it appropriate to adopt new international standards on the subject with a view to removing the assimilationist orientation of the earlier standards, and

Recognising the aspirations of these peoples to exercise control over their own institutions, ways of life and economic development and to maintain and develop their identities, languages and religions, within the framework of the States in which they live, and

Noting that in many parts of the world these peoples are unable to enjoy their fundamental human rights to the same degree as the rest of the population of the States within which they live, and that their laws, values, customs and perspectives have often been eroded, and

Calling attention to the distinctive contributions of indigenous and tribal peoples to the

**KONVENTION NR. 169 VEDRØRENDE
OPRINDELIGE FOLK OG STAMMEFOLK
I SELVSTÆNDIGE STATER**

Den Internationale Arbejdsorganisations generalkonference,

der er blevet sammenkaldt i Genève af Det Internationale Arbejdsbureaus Styrelsesråd, og som den 7. juni 1989 er trådt sammen til sin 76. samling og

der noterer sig de internationale normer, der er indeholdt i konventionen og henstillingen om oprindelige folk og stammebefolkninger, 1957, og

som henviser til bestemmelserne i Verdenserklæringen om menneskerettigheder, den internationale konvention vedrørende økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder, den internationale konvention vedrørende civile og politiske rettigheder, og de mange internationale instrumenter vedrørende forebyggelse af diskrimination,

som finder, at den udvikling, der har fundet sted i international ret siden 1957, samt udviklingen i situationen for oprindelige folk og stammefolk i alle områder i verden, har gjort det hensigtsmæssigt at vedtage nye internationale normer vedrørende dette spørgsmål med henblik på at fjerne tidligere normers orientering henimod assimilation, og

der anerkender disse folks ønske om at udøve kontrol over deres egne institutioner, livsform og økonomisk udvikling og om at fastholde og udvikle deres identitet, sprog og religion, inden for rammerne af de stater, i hvilke de bor, og

som noterer sig, at disse folk i mange dele af verden ikke er i stand til at nyde godt af de grundlæggende menneskerettigheder i samme grad som resten af befolkningen i de stater, i hvilke de bor, og at deres love, værdier, sædvaner og anskuelser ofte er blevet undergravet, og

der henleder opmærksomheden på oprindelige folks og stammefolks særlige bidrag til

cultural diversity and social and ecological harmony of humankind and to international co-operation and understanding, and

Noting that the following provisions have been framed with the co-operation of the United Nations, the Food and Agriculture Organisation of the United Nations, the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation and the World Health Organisation, as well as of the Inter-American Indian Institute, at appropriate levels and in their respective fields, and that it is proposed to continue this co-operation in promoting and securing the application of these provisions, and

Having decided upon the adoption of certain proposals with regard to the partial revision of the Indigenous and Tribal Populations Convention, 1957 (No. 107), which is the fourth item on the agenda of the session, and

Having determined that these proposals shall take the form of an international Convention revising the Indigenous and Tribal Populations Convention, 1957;

adopts this twenty-seventh day of June of the year one thousand nine hundred and eighty-nine the following Convention, which may be cited as the Indigenous and Tribal Peoples Convention, 1989:

Part I

General policy

Article 1

1. This Convention applies to:

- (a) tribal peoples in independent countries whose social, cultural and economic conditions distinguish them from other sections of the national community, and whose status is regulated wholly or partially by their own customs or traditions or by special laws or regulations;
- (b) peoples in independent countries who are regarded as indigenous on account of their descent from the populations which inhabited the country, or a geographical region to which the country belongs, at the time of conquest or colonisation or the establishment of present state boundaries

menneskehedens kulturelle mangfoldighed og sociale og økologiske harmoni og til internationalt samarbejde og forståelse, og

der noterer sig, at nedenstående bestemmelser er blevet udformet i samarbejde med De Forenede Nationer, FAO, UNESCO, WHO, samt med Inter-American Indian Institute, på passende niveauer og inden for disse institutioners respektive områder, og at det foreslås at fortsætte dette samarbejde med henblik på at fremme og sikre gennemførelsen af disse bestemmelser, og

der har besluttet at vedtage visse forslag med hensyn til en delvis revision af konventionen om oprindelige folk og stammefolkninger, 1957 (nr. 107), hvilket spørgsmål er optaget som punkt 4 på samlingens dagsorden, og

der har besluttet, at disse forslag skal tage form af en international konvention, der reviderer konventionen om beskyttelse og samfundsmæssig indpasning af oprindelige folk og andre stamme- og stammelignende befolkningsgrupper i uafhængige lande, 1957,

vedtager i dag den 27. juni 1989 følgende konvention, der kan betegnes konventionen om oprindelige folk og stammefolk, 1989:

Kapitel I

Generel politik

Artikel 1

1. Denne konvention finder anvendelse på:

- a) stammefolk i selvstændige lande, hvis sociale, kulturelle og økonomiske forhold adskiller dem fra andre dele af det nationale samfund, og hvis status reguleres helt eller delvis af deres egne sædvaner eller traditioner eller af særlige love eller forskrifter,
- b) folk i selvstændige lande, der betragtes som tilhørende et oprindeligt folk, på grund af deres nedstamning fra folk, som beboede landet eller en geografisk region, som landet tilhører, på tidspunktet for erobring eller kolonisering eller oprettelse af de nuværende statsgrænser og som, uanset deres ju-

and who, irrespective of their legal status, retain some or all of their own social, economic, cultural and political institutions.

2. Self-identification as indigenous or tribal shall be regarded as a fundamental criterion for determining the groups to which the provisions of this Convention apply.

3. The use of the term "peoples" in this Convention shall not be construed as having any implications as regards the rights which may attach to the term under international law.

Article 2

1. Governments shall have the responsibility for developing, with the participation of the peoples concerned, co-ordinated and systematic action to protect the rights of these peoples and to guarantee respect for their integrity.

2. Such action shall include measures for:

- (a) ensuring that members of these peoples benefit on an equal footing from the rights and opportunities which national laws and regulations grant to other members of the population;
- (b) promoting the full realisation of the social, economic and cultural rights of these peoples with respect for their social and cultural identity, their customs and traditions and their institutions;
- (c) assisting the members of the peoples concerned to eliminate socio-economic gaps that may exist between indigenous and other members of the national community, in a manner compatible with their aspirations and ways of life.

Article 3

1. Indigenous and tribal peoples shall enjoy the full measure of human rights and fundamental freedoms without hindrance or discrimination. The provisions of the Convention shall be applied without discrimination to male and female members of these peoples.

2. No form of force or coercion shall be used in violation of the human rights and fundamental freedoms of the peoples concerned, including the rights contained in this Convention.

ridiske status, opretholder nogle af eller alle deres egne sociale, økonomiske, kulturelle og politiske institutioner.

2. Identificering af sig selv som tilhørende et oprindeligt folk eller en stamme skal betragtes som et grundlæggende kriterium for fastsættelse af de grupper, som bestemmelserne i denne konvention finder anvendelse på.

3. Anvendelsen af udtrykket »folk« i denne konvention skal ikke fortolkes som havende konsekvenser for så vidt angår rettigheder, der måtte være knyttet til dette udtryk i henhold til folkeretten.

Artikel 2

1. Regeringerne har ansvar for – i samarbejde med de pågældende folk – at iværksætte en koordineret og systematisk indsats med henblik på at beskytte disse folks rettigheder og at garantere respekten for deres integritet.

2. En sådan indsats skal omfatte følgende foranstaltninger med henblik på:

- a) at sikre, at medlemmer af disse folk på lige fod nyder godt af de rettigheder og muligheder, som nationale love og forskrifter giver andre medlemmer af befolkningen,
- b) at fremme den fulde gennemførelse af sociale, økonomiske og kulturelle rettigheder for disse folk med respekt af deres sociale og kulturelle identitet, deres sædvaner og traditioner og deres institutioner,
- c) at bistå medlemmerne af de pågældende folk med at eliminere socio-økonomiske forskelle, der måtte bestå mellem oprindelige folk og andre medlemmer af det nationale samfund, på en måde, der er i overensstemmelse med deres ønsker og livsform.

Artikel 3

1. Oprindelige folk og stammefolk skal i fuldt mål nyde godt af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder uden hindring eller diskrimination. Bestemmelserne i denne konvention skal finde anvendelse uden diskrimination på mandlige og kvindelige medlemmer af disse folk.

2. Der må ikke udøves nogen form for magt eller tvang i strid med de pågældende folks menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, herunder rettigheder i henhold til denne konvention.

Article 4

1. Special measures shall be adopted as appropriate for safeguarding the persons, institutions, property, labour, cultures and environment of the peoples concerned.

2. Such special measures shall not be contrary to the freely-expressed wishes of the peoples concerned.

3. Enjoyment of the general rights of citizenship, without discrimination, shall not be prejudiced in any way by such special measures.

Article 5

1. In applying the provisions of this Convention:

- (a) the social, cultural, religious and spiritual values and practices of these peoples shall be recognised and protected, and due account shall be taken of the nature of the problems which face them both as groups and as individuals;
- (b) the integrity of the values, practices and institutions of these peoples shall be respected;
- (c) policies aimed at mitigating the difficulties experienced by these peoples in facing new conditions of life and work shall be adopted, with the participation and co-operation of the peoples affected.

Article 6

1. In applying the provisions of this Convention, governments shall:

- (a) consult the peoples concerned, through appropriate procedures and in particular through their representative institutions, whenever consideration is being given to legislative or administrative measures which may affect them directly;
- (b) establish means by which these peoples can freely participate, to at least the same extent as other sectors of the population, at all levels of decision-making in elective institutions and administrative and other bodies responsible for policies and programmes which concern them;
- (c) establish means for the full development of these peoples' own institutions and initia-

Artikel 4

1. Der skal, efter behov, vedtages særlige foranstaltninger med henblik på at sikre enkeltpersoner blandt de pågældende folk samt deres institutioner, formuegoder, arbejde, kultur og miljø.

2. Sådanne særlige foranstaltninger må ikke være i modstrid med de pågældende folks frit udtrykte ønsker.

3. Nydelsen af de generelle rettigheder, som er forbundet med statsborgerskab, må ikke begrænses på nogen måde gennem sådanne særlige foranstaltninger.

Artikel 5

I forbindelse med gennemførelsen af denne konventions bestemmelser:

- a) skal disse folks sociale, kulturelle, religiøse og åndelige værdier og skikke anerkendes og beskyttes, og der skal tages behørigt hensyn til karakteren af de problemer, som de står over for, både som grupper og som enkeltpersoner,
- b) skal integriteten af disse folks værdier, skikke og institutioner respekteres,
- c) skal der under inddragelse af og i samarbejde med de berørte folk vedtages foranstaltninger med henblik på at afbøde de vanskeligheder, som disse folk møder, når de står over for nye leve- og arbejdsvilkår.

Artikel 6

1. Ved gennemførelserne af bestemmelsen i denne konvention, skal regeringerne:

- a) konsultere de pågældende folk, gennem passende procedurer og særlig gennem deres repræsentative institutioner, når man overvejer lovgivningsmæssige eller administrative foranstaltninger, der kan berøre dem direkte,
- b) gennemføre foranstaltninger, der sikrer, at disse folk frit kan deltage – i mindst samme omfang som andre sektorer i befolkningen – på alle niveauer i beslutningsprocessen i administrative, folkevalgte og andre organer, der er ansvarlige for politikker og programmer, der vedrører dem,
- c) gennemføre foranstaltninger for fuld udvikling af disse folks egne institutioner og

tives, and in appropriate cases provide the resources necessary for this purpose.

2. The consultations carried out in application of this Convention shall be undertaken, in good faith and in a form appropriate to the circumstances, with the objective of achieving agreement or consent to the proposed measures.

Article 7

1. The peoples concerned shall have the right to decide their own priorities for the process of development as it affects their lives, beliefs, institutions and spiritual well-being and the lands they occupy or otherwise use, and to exercise control, to the extent possible, over their own economic, social and cultural development. In addition, they shall participate in the formulation, implementation and evaluation of plans and programmes for national and regional development which may affect them directly.

2. The improvement of the conditions of life and work and levels of health and education of the peoples concerned, with their participation and co-operation, shall be a matter of priority in plans for the overall economic development of areas they inhabit. Special projects for development of the areas in question shall also be so designed as to promote such improvement.

3. Governments shall ensure that, whenever appropriate, studies are carried out, in co-operation with the peoples concerned, to assess the social, spiritual, cultural and environmental impact on them of planned development activities. The results of these studies shall be considered as fundamental criteria for the implementation of these activities.

4. Government shall take measures, in co-operation with the peoples concerned, to protect and preserve the environment of the territories they inhabit.

Article 8

1. In applying national laws and regulations to the peoples concerned, due regard shall be had to their customs or customary laws.

initiativer og, hvor det er hensigtsmæssigt, stille de nødvendige ressourcer til rådighed til dette formål.

2. Konsultationer, der gennemføres i forbindelse med gennemførelsen af denne konvention, skal finde sted i god tro og i en form, der er afpasset omstændighederne, med den målsætning at opnå enighed om eller samtykke til de foreslåede foranstaltninger.

Artikel 7

1. De pågældende folk skal have ret til at fastsætte deres egne prioriteringer i forbindelse med udviklingsprocessen, i det omfang den berører deres liv, tro, institutioner og åndelig velfærd og de landområder, som de besidder eller på anden måde anvender, og til at udøve kontrol, i videst muligt omfang, over deres egen økonomiske, sociale og kulturelle udvikling. Desuden skal de deltage i formulering, gennemførelse og evaluering af planer og programmer vedrørende national og regional udvikling, der kan berøre dem direkte.

2. Forbedring af arbejds- og levevilkår og af sundheds- og uddannelsesniveaet for de pågældende folk skal – med inddragelse af og i samarbejde med dem – have en høj prioritet i planer for generel økonomisk udvikling i de områder, de bor i. Særlige projekter for udvikling af de pågældende områder skal udformes på en sådan måde, at de fremmer en sådan forbedring.

3. Regeringerne skal sikre, at der, hvor det er hensigtsmæssigt, gennemføres undersøgelser, i samarbejde med de pågældende folk, med henblik på at vurdere de sociale, åndelige, kulturelle og miljømæssige konsekvenser for dem af planlagte udviklingsaktiviteter. Resultaterne af disse undersøgelser skal betragtes som grundlæggende kriterier for gennemførelsen af disse aktiviteter.

4. Regeringerne skal, i samarbejde med de pågældende folk, træffe foranstaltninger med henblik på at beskytte og bevare miljøet i de områder, de bor i.

Artikel 8

1. Ved anvendelse af nationale love og forskrifter over for de berørte folk skal der tages behørigt hensyn til deres sædvaner og sædvaneretlige regler.

Bilag til f. t. beslutn. om ratifikation vedr. Arbejdskonference i Genève

2. These peoples shall have the right to retain their own customs and institutions, where these are not incompatible with fundamental rights defined by the national legal system and with internationally recognised human rights. Procedures shall be established, whenever necessary, to resolve conflicts which may arise in the application of this principle.

3. The application of paragraphs 1 and 2 of this Article shall not prevent members of these peoples from exercising the rights granted to all citizens and from assuming the corresponding duties.

Article 9

1. To the extent compatible with the national legal system and internationally recognised human rights, the methods customarily practised by the peoples concerned for dealing with offences committed by their members shall be respected.

2. The customs of these peoples in regard to penal matters shall be taken into consideration by the authorities and courts dealing with such cases.

Article 10

1. In imposing penalties laid down by general law on members of these peoples account shall be taken of their economic, social and cultural characteristics.

2. Preference shall be given to methods of punishment other than confinement in prison.

Article 11

The exaction from members of the peoples concerned of compulsory personal services in any form, whether paid or unpaid, shall be prohibited and punishable by law, except in cases prescribed by law for all citizens.

Article 12

The peoples concerned shall be safeguarded against the abuse of their rights and shall be able to take legal proceedings, either individually or through their representative bodies, for the effective protection of these rights. Measures shall be taken to ensure that members of these peoples can understand and be

2. Disse folk skal have ret til at bevare egne sædvaner og institutioner, hvor disse ikke er i strid med grundlæggende rettigheder, som defineret i det nationale retssystem, og med internationalt anerkendte menneskerettigheder. Der skal oprettes procedurer, i det omfang det er nødvendigt, med henblik på at løse konflikter, som måtte opstå i forbindelse med anvendelsen af dette princip.

3. Anvendelsen af denne artikels stk. 1 og 2 skal ikke hindre medlemmer af disse folk i at udøve rettigheder, som alle borgere har og i at påtage sig de dertil svarende pligter.

Artikel 9

1. I det omfang, det er foreneligt med det nationale retssystem og internationalt anerkendte menneskerettigheder, skal de metoder, der sædvanemæssigt praktiseres af de pågældende folk med hensyn til sanktioner mod lovovertrædelser begået af deres medlemmer, respekteres.

2. Disse folks sædvaner med hensyn til strafesager, skal tages i betragtning af de myndigheder og domstole, der behandler sådanne sager.

Artikel 10

1. Når medlemmer af disse folk idømmes en straf i henhold til den generelle lovgivning, skal der tages hensyn til deres økonomiske, sociale og kulturelle karakteristika.

2. Andre straffemetoder end fængselsstraf bør foretrakkes.

Artikel 11

Krav om, at medlemmer af de pågældende folk skal udføre tvungne personlige tjenesteydelser i nogen form, uanset om der sker betaling herfor eller ej, skal forbydes og gøres strafbart i henhold til gældende lov, undtagen i de tilfælde, hvor noget sådant er fastsat ved lov for alle borgere.

Artikel 12

De pågældende folk skal sikres mod misbrug af deres rettigheder og skal kunne anlægge retssag, enten individuelt eller gennem deres repræsentative organer, med henblik på en effektiv beskyttelse af disse rettigheder. Der skal træffes foranstaltninger med henblik på at sikre, at medlemmer af disse folk kan forstå og selv

understood in legal proceedings, where necessary through the provision of interpretation or by other effective means.

Part II

Land

Article 13

1. In applying the provisions of this Part of the Convention governments shall respect the special importance for the cultures and spiritual values of the peoples concerned of their relationship with the lands or territories, or both as applicable, which they occupy or otherwise use, and in particular the collective aspects of this relationship.

2. The use of the term "lands" in Articles 15 and 16 shall include the concept of territories, which covers the total environment of the areas which the peoples concerned occupy or otherwise use.

Article 14

1. The rights of ownership and possession of the peoples concerned over the lands which they traditionally occupy shall be recognised. In addition, measures shall be taken in appropriate cases to safeguard the right of the peoples concerned to use lands not exclusively occupied by them, but to which they have traditionally had access for their subsistence and traditional activities. Particular attention shall be paid to the situation of nomadic peoples and shifting cultivators in this respect.

2. Governments shall take steps as necessary to identify the lands which the peoples concerned traditionally occupy, and to guarantee effective protection of their rights of ownership and possession.

3. Adequate procedures shall be established within the national legal system to resolve land claims by the peoples concerned.

Article 15

1. The rights of the peoples concerned to the natural resources pertaining to their lands shall be specially safeguarded. These rights include the right of these peoples to participate in the use, management and conservation of these resources.

blive forstået i forbindelse med sådanne retssager, om nødvendigt gennem tilvejebringelse af tolkning eller på anden effektiv måde.

Kapitel II

Landområder

Artikel 13

1. I forbindelse med anvendelsen af bestemmelserne i dette kapitel i konventionen skal regeringerne respektere den særlige betydning for de pågældende folks kultur og åndelige værdier af deres forhold til de landområder og/eller territorier, som de besidder eller på anden måde udnytter, og især de kollektive aspekter af dette forhold.

2. Anvendelsen af udtrykket »landområder« i artikel 15 og 16 omfatter begrebet »territorier«, der dækker det samlede miljø i de områder, hvor de berørte folk bor eller som de på anden måde udnytter.

Artikel 14

1. De pågældende folks ret til at eje og besidde de landområder, som de traditionelt råder over, skal anerkendes. Desuden skal der, hvor det er hensigtsmæssigt, træffes foranstaltninger med henblik på at sikre de pågældende folks ret til at udnytte landområder, der ikke udelukkende besiddes af dem, men hvortil de traditionelt har haft adgang til at skaffe sig deres udkomme og udøve traditionelle aktiviteter. Der bør i denne forbindelse særlig tages hensyn til situationen for nomadefolk og omvandrende jordbrugere.

2. Regeringerne skal tage de skridt, der er nødvendige, med henblik på at identificere de landområder, som de pågældende folk traditionelt besidder, og garantere en effektiv beskyttelse af deres ejendoms- og besiddelsesrettigheder.

3. Der skal indføres passende procedurer inden for det nationale retssystem med henblik på at afgøre krav om landområder fra de pågældende folk.

Artikel 15

1. De pågældende folks ret til naturressourcer i forbindelse med deres landområder skal særligt sikres. Disse rettigheder omfatter disse folks ret til at deltage i udnyttelsen, forvaltningen og bevaringen af disse ressourcer.

2. In cases in which the State retains the ownership of mineral or sub-surface resources or rights to other resources pertaining to lands, governments shall establish or maintain procedures through which they shall consult these peoples, with a view to ascertaining whether and to what degree their interests would be prejudiced, before undertaking or permitting any programmes for the exploration or exploitation of such resources pertaining to their lands. The peoples concerned shall wherever possible participate in the benefits of such activities, and shall receive fair compensation for any damages which they may sustain as a result of such activities.

Article 16

1. Subject to the following paragraphs of this Article, the peoples concerned shall not be removed from the lands which they occupy.

2. Where the relocation of these peoples is considered necessary as an exceptional measure, such relocation shall take place only with their free and informed consent. Where their consent cannot be obtained, such relocation shall take place only following appropriate procedures established by national laws and regulations, including public inquiries where appropriate, which provide the opportunity for effective representation of the peoples concerned.

3. Whenever possible, these peoples shall have the right to return to their traditional lands, as soon as the grounds for relocation cease to exist.

4. When such return is not possible, as determined by agreement or, in the absence of such agreement, through appropriate procedures, these peoples shall be provided in all possible cases with lands of quality and legal status at least equal to that of the lands previously occupied by them, suitable to provide for their present needs and future development. Where the peoples concerned express a preference for compensation in money or in kind, they shall be so compensated under appropriate guarantees.

5. Persons thus relocated shall be fully compensated for any resulting loss or injury.

2. I tilfælde, hvor staten bevarer ejendomsretten til mineraler eller underjordiske ressourcer eller rettigheder til andre ressourcer i forbindelse med landområder, skal regeringerne indføre eller opretholde procedurer for konsultation af disse folk, med henblik på at fastslå, om og i hvilket omfang deres interesser vil lide skade, før de iværksætter eller tillader programmer vedrørende udforskning eller udnyttelse af sådanne ressourcer i forbindelse med deres landområder. De pågældende folk skal, hvor det er muligt, have del i udbyttet af en sådan virksomhed og skal modtage en rimelig erstatning for enhver skade, som de måtte lide som resultat af en sådan virksomhed.

Artikel 16

1. Med forbehold af de følgende stykker i denne artikel skal de pågældende folk ikke kunne fjernes fra de landområder, som de besidder.

2. Hvor flytning af disse folk undtagelsesvis findes at være nødvendig, skal en sådan flytning kun finde sted med deres frie og informerede samtykke. Hvis deres samtykke ikke kan opnås, skal en sådan flytning kun kunne finde sted efter, at der er indført passende procedurer i den nationale lovgivning og forskrifter, herunder offentlige høringer, hvor det er hensigtsmæssigt, som giver de pågældende folk mulighed for reel repræsentation.

3. Når det er muligt, skal disse folk have ret til at vende tilbage til deres traditionelle landområder, så snart grunden til flytningen ikke længere eksisterer.

4. Når en sådan tilbagevenden ikke er mulig, som fastsat ved aftale eller – såfremt en sådan aftale ikke findes – gennem passende procedurer, skal disse folk, i alle tilfælde hvor dette er muligt, gives landområder af en kvalitet og juridisk status, der mindst svarer til de tidligere landområders, og som er egnede til at dække deres nuværende behov og fremtidige udvikling. Såfremt de berørte folk udtrykker præference for erstatning i penge eller naturalier, skal de have ret til en sådan erstatning med de fornødne garantier.

5. Personer, der er blevet flyttet på denne måde, skal have fuld erstatning for ethvert tab eller skade som følger heraf.

Article 17

1. Procedures established by the peoples concerned for the transmission of land rights among members of these peoples shall be respected.

2. The peoples concerned shall be consulted whenever consideration is being given to their capacity to alienate their lands or otherwise transmit their rights outside their own community.

3. Persons not belonging to these peoples shall be prevented from taking advantage of their customs or of lack of understanding of the laws on the part of their members to secure the ownership, possession or use of land belonging to them.

Article 18

Adequate penalties shall be established by law for unauthorised intrusion upon, or use of, the lands of the peoples concerned, and governments shall take measures to prevent such offences.

Article 19

National agrarian programmes shall secure to the peoples concerned treatment equivalent to that accorded to other sectors of the population with regard to:

- (a) the provision of more land for these peoples when they have not the area necessary for providing the essentials of a normal existence, or for any possible increase in their numbers;
- (b) the provision of the means required to promote the development of the lands which these peoples already possess.

Part III**Recruitment and conditions of employment***Article 20*

1. Governments shall, within the framework of national laws and regulations, and in cooperation with the peoples concerned, adopt special measures to ensure the effective protection with regard to recruitment and conditions of employment of workers belonging to these peoples, to the extent that they are not effectively protected by laws applicable to workers in general.

Artikel 17

1. Procedurer, som er etableret af disse folk for overdragelse af rettigheder til landarealer mellem medlemmerne af disse folk, skal respekteres.

2. De pågældende folk skal konsulteres ved vurdering af deres bemyndigelse til at overdrage deres landområder eller på anden måde overdrage deres rettigheder til nogen uden for deres eget samfund.

3. Personer, der ikke tilhører disse folk, skal forhindres i at udnytte deres sædvaner eller mangel på forståelse af lovene for at sikre sig ejendomsret, besiddelse eller udnyttelse af landområder, der tilhører disse folk.

Artikel 18

Der skal ved lov fastsættes passende sanktioner for ulovlig indtrængen på eller udnyttelse af de pågældende folks landområder og regeringerne skal træffe foranstaltninger med henblik på at forhindre sådanne overgreb.

Artikel 19

Nationale landbrugsprogrammer skal sikre de pågældende folk en behandling, der svarer til den, som gives andre sektorer af befolkningen med hensyn til:

- a) tilvejebringelse af yderligere landområder til disse folk, i tilfælde af at de ikke har tilstrækkelige arealer til at give dem det nødvendige til livets normale opretholdelse eller til eneventuel forøgelse af deres antal,
- b) tilvejebringelse af de nødvendige midler til at fremme udviklingen af de landområder, som disse folk allerede besidder.

Kapitel III**Ansættelse og arbejdsvilkår***Artikel 20*

1. Regeringerne skal, inden for rammerne af national lovgivning og forskrifter, og i samarbejde med de pågældende folk, vedtage særlige foranstaltninger med henblik på at sikre en effektiv beskyttelse med hensyn til ansættelse og arbejdsvilkår for arbejdstagere, der tilhører disse folk, i det omfang, at de ikke er effektivt beskyttet af den lovgivning, der gælder for arbejdstagere generelt.

2. Governments shall do everything possible to prevent any discrimination between workers belonging to the peoples concerned and other workers, in particular as regards:

- (a) admission to employment, including skilled employment, as well as measures for promotion and advancement;
- (b) equal remuneration for work of equal value;
- (c) medical, and social assistance, occupational safety and health, all social security benefits and any other occupationally related benefits, and housing;
- (d) the right of association and freedom for all lawful trade union activities, and the right to conclude collective agreements with employers or employers' organisations.

3. The measures taken shall include measures to ensure:

- (a) that workers belonging to the peoples concerned, including seasonal, casual and migrant workers in agricultural and other employment, as well as those employed by labour contractors, enjoy the protection afforded by national law and practice to other such workers in the same sectors, and that they are fully informed of their rights under labour legislation and of the means of redress available to them;
- (b) that workers belonging to these peoples are not subjected to working conditions hazardous to their health, in particular through exposure to pesticides or other toxic substances;
- (c) that workers belonging to these peoples are not subjected to coercive recruitment systems, including bonded labour and other forms of debt servitude;
- (d) that workers belonging to these peoples enjoy equal opportunities and equal treatment in employment for men and women, and protection from sexual harassment.

4. Particular attention shall be paid to the establishment of adequate labour inspection services in areas where workers belonging to the peoples concerned undertake wage employ-

2. Regeringerne skal gøre alt, hvad der er muligt, for at forhindre enhver diskrimination mellem arbejdstagere, der tilhører de pågældende folk, og andre arbejdstagere, særlig med hensyn til:

- a) adgang til beskæftigelse, herunder beskæftigelse som faglært, samt foranstaltninger i forbindelse med forfremmelse og advancement,
- b) lige løn for arbejde af lige værdi,
- c) lægehjælp og social bistand, sikkerhed og sundhed på arbejdet, sociale sikringsydelser, og andre ydelser knyttet til den erhvervmæssige beskæftigelse samt boligforhold,
- d) foreningsfrihed og frihed til at udøve alle lovlige fagforeningsaktiviteter og ret til at indgå kollektive overenskomster med arbejdsgivere eller arbejdsgiverorganisationer.

3. De foranstaltninger, der træffes, skal omfatte foranstaltninger med henblik på at sikre:

- a) at arbejdstagere, der tilhører de pågældende folk, herunder sæsonarbejdere, løsarbejdere og vandrende arbejdstagere inden for landbruget og inden for anden beskæftigelse, samt arbejdstagere, der er beskæftiget af personer, der lejer arbejdskraft ud, nyder den beskyttelse, som i henhold til national lovgivning og praksis gives andre sådanne arbejdstagere inden for samme sektorer, og at de er fuldt oplyste om deres rettigheder i henhold til den arbejdsretlige lovgivning, og om de retsmidler, de kan påberåbe sig,
- b) at arbejdstagere, der tilhører disse folk, ikke udsættes for arbejdsvilkår, der er skadelige for deres helbred, særlig ved at de udsættes for pesticider eller andre giftige stoffer,
- c) at arbejdstagere, der tilhører disse folk, ikke udsættes for tvangsrekruttering, herunder tvangsarbejde og gældsslaveri,
- d) at mandlige og kvindelige arbejdstagere, der tilhører disse folk, har lige muligheder og nyder ligebehandling med hensyn til beskæftigelse samt beskyttelse mod seksuel chikane.

4. Der skal især lægges vægt på oprettelse af passende arbejdstilsynsmyndigheder i områder, hvor arbejdstagere, der tilhører de pågældende folk, påtager sig lønnet beskæftigelse,

ment, in order to ensure compliance with the provisions of this Part of this Convention.

Part IV

Vocational training, handicrafts and rural industries

Article 21

Members of the peoples concerned shall enjoy opportunities at least equal to those of other citizens in respect of vocational training measures.

Article 22

1. Measures shall be taken to promote the voluntary participation of members of the peoples concerned in vocational training programmes of general application.

2. Whenever existing programmes of vocational training of general application do not meet the special needs of the peoples concerned, governments shall, with the participation of these peoples, ensure the provision of special training programmes and facilities.

3. Any special training programmes shall be based on the economic environment, social and cultural conditions and practical needs of the peoples concerned. Any studies made in this connection shall be carried out in co-operation with these peoples, who shall be consulted on the organisation and operation of such programmes. Where feasible, these peoples shall progressively assume responsibility for the organisation and operation of such special training programmes, if they so decide.

Article 23

1. Handicrafts, rural and community-based industries, and subsistence economy and traditional activities of the peoples concerned, such as hunting, fishing, trapping and gathering, shall be recognised as important factors in the maintenance of their cultures and in their economic self-reliance and development. Government shall, with the participation of these people and whenever appropriate, ensure that these activities are strengthened and promoted.

2. Upon the request of the peoples concerned, appropriate technical and financial assistance shall be provided wherever possible, taking into account the traditional technologies

med henblik på at sikre overholdelse af bestemmelserne i dette kapitel af konventionen.

Kapitel IV

Erhvervsuddannelse, håndværk og landbrugsindustri

Artikel 21

Medlemmer af de pågældende folk skal nyde mindst samme muligheder som andre borgere har med hensyn til erhvervmæssig uddannelse.

Artikel 22

1. Der skal træffes foranstaltninger med henblik på at fremme den frivillige deltagelse fra medlemmer af de pågældende folk i generelle erhvervsuddannelsesprogrammer.

2. I tilfælde af at eksisterende erhvervsuddannelsesprogrammer af generel karakter ikke opfylder de særlige behov hos de pågældende folk, skal regeringerne, under disse folks medvirken, sikre, at der tilvejebringes særlige uddannelsesprogrammer og faciliteter.

3. Alle særlige uddannelsesprogrammer skal tage udgangspunkt i det økonomiske klima, sociale og kulturelle forhold, og de praktiske behov hos de pågældende folk. Alle undersøgelser, der gennemføres i denne forbindelse, skal gennemføres i samarbejde med disse folk, der skal konsulteres vedrørende tilrettelæggelsen og gennemførelsen af sådanne programmer. Hvor det er muligt, skal disse folk gradvist overtage ansvaret for tilrettelæggelsen og gennemførelsen af sådanne særlige uddannelsesprogrammer, såfremt de beslutter dette.

Artikel 23

1. De pågældende folks håndværk, landbrugsindustri og lokale samfundsbaseerede industrier samt deres naturaløkonomi og traditionelle erhverv, som fx jagt, fiskeri, fangst og indsamling af produkter, skal anerkendes som vigtige faktorer i opretholdelsen af deres kultur og for deres økonomiske selvforsyning og udvikling. Regeringerne skal, under deltagelse af disse folk, og hvor det er hensigtsmæssigt sikre, at disse aktiviteter styrkes og fremmes.

2. Efter anmodning fra de pågældende folk, skal der stilles passende teknisk og økonomisk bistand til rådighed, i alle tilfælde, hvor det er muligt, under hensyntagen til disse folks tradi-

and cultural characteristics of these peoples, as well as the importance of sustainable and equitable development.

Part V

Social security and health

Article 24

Social security schemes shall be extended progressively to cover the peoples concerned, and applied without discrimination against them.

Article 25

1. Government shall ensure that adequate health services are made available to the peoples concerned, or shall provide them with resources to allow them to design and deliver such services under their own responsibility and control, so that they may enjoy the highest attainable standard of physical and mental health.

2. Health services shall, to the extent possible, be community-based. These services shall be planned and administered in co-operation with the peoples concerned and take into account their economic, geographic, social and cultural conditions as well as their traditional preventive care, healing practices and medicines.

3. The health care system shall give preference to the training and employment of local community health workers, and focus on primary health care while maintaining strong links with other levels of health care services.

4. The provision of such health services shall be co-ordinated with other social, economic and cultural measures in the country.

Part VI

Education and means of communication

Article 26

Measures shall be taken to ensure that members of the peoples concerned have the opportunity to acquire education at all levels on at least an equal footing with the rest of the national community.

tionelle teknologier og kulturelle karakteristika, samt betydningen af en bæredygtig og retfærdig udvikling.

Kapitel V

Social sikring og sundhed

Artikel 24

Sociale sikringsordninger skal gradvist udvides til at omfatte de pågældende folk og skal finde anvendelse uden diskrimination over for dem.

Artikel 25

1. Regeringerne skal sikre, at der stilles et passende sundhedsvæsen til rådighed for de pågældende folk, eller skal stille ressourcer til rådighed, der sætter dem i stand til selv at udforme og præstere sådanne tjenesteydelser under eget ansvar og kontrol, således at de kan nyde godt af den højst mulige opnåelige standard for fysisk og mental sundhed.

2. Sundhedsvæsenet skal i højst mulig grad være baseret i de lokale samfund. Disse tjenesteydelser skal planlægges og administreres i samarbejde med de pågældende folk og tage hensyn til deres økonomiske, geografiske, sociale og kulturelle forhold samt deres traditionelle forebyggende foranstaltninger, helbredelsesmetoder og medicinprodukter.

3. Sundhedsvæsenet skal give præference til uddannelse og beskæftigelse af lokale sundhedsarbejdere og fokusere på den primære sundhedstjeneste samtidig med at der oprettholdes tæt kontakt med andre niveauer inden for sundhedsvæsenet.

4. Tilvejebringelse af sådanne tjenesteydelser inden for sundhedsvæsenet skal koordineres med andre sociale, økonomiske og kulturelle foranstaltninger i landet.

Kapitel VI

Uddannelse og kommunikationsmidler

Artikel 26

Der skal træffes foranstaltninger med henblik på at sikre, at medlemmer af de pågældende folk har mulighed for at opnå uddannelse på alle niveauer, i det mindste på linie med resten af det nationale samfund.

Article 27

1. Education programmes and services for the peoples concerned shall be developed and implemented in co-operation with them to address their special needs, and shall incorporate their histories, their knowledge and technologies, their value systems and their further social, economic and cultural aspirations.

2. The competent authority shall ensure the training of members of these peoples and their involvement in the formulation and implementation of education programmes, with a view to the progressive transfer of responsibility for the conduct of these programmes to these peoples as appropriate.

3. In addition, government shall recognise the right of these peoples to establish their own educational institutions and facilities, provided that such institutions meet minimum standards established by the competent authority in consultation with these peoples. Appropriate resources shall be provided for this purpose.

Article 28

1. Children belonging to the peoples concerned shall, wherever practicable, be taught to read and write in their own indigenous language or in the language most commonly used by the group to which they belong. When this is not practicable, the competent authorities shall undertake consultations with these peoples with a view to the adoption of measures to achieve this objective.

2. Adequate measures shall be taken to ensure that these peoples have the opportunity to attain fluency in the national language or in one of the official languages of the country.

3. Measures shall be taken to preserve and promote the development and practice of the indigenous languages of the peoples concerned.

Article 29

The imparting of general knowledge and skills that will help children belonging to the peoples concerned to participate fully and on an equal footing in their own community and in the national community shall be an aim of education for these peoples.

Artikel 27

1. Uddannelsesprogrammer og uddannelses-tilbud for de pågældende folk skal udvikles og gennemføres i samarbejde med dem med henblik på at imødekomme deres særlige behov, og skal omfatte deres historie, viden og teknologi, deres værdisystemer og deres øvrige sociale, økonomiske og kulturelle ønsker.

2. Den kompetente myndighed skal drage omsorg for uddannelse af medlemmerne af disse folk og deres inddragelse i formulering og gennemførelse af uddannelsesprogrammer, med henblik på en gradvis overførelse af ansvaret for gennemførelsen af disse programmer til disse folk, hvor det er hensigtsmæssigt.

3. Regeringerne skal desuden anerkende disse folks ret til at oprette deres egne uddannelsesinstitutioner og faciliteter, forudsat at sådanne institutioner opfylder minimumsstandarder, der er fastsat af den kompetente myndighed i samarbejde med disse folk. Der skal stilles passende ressourcer til rådighed til dette formål.

Artikel 28

1. De pågældende folks børn skal, hvor det er praktisk muligt, lære at læse og skrive på deres eget oprindelige sprog eller det sprog, der mest almindeligt anvendes af den gruppe, som de tilhører. Såfremt dette ikke er muligt, skal de kompetente myndigheder konsultere disse folk med henblik på at vedtage foranstaltninger for at opfylde denne målsætning.

2. Der skal træffes foranstaltninger med henblik på at sikre, at disse folk opnår mulighed for at kunne udtrykke sig flydende på det nationale sprog eller et af landets officielle sprog.

3. Der skal træffes foranstaltninger med henblik på at bevare og fremme udvikling og anvendelse af de pågældende oprindelige folks sprog.

Artikel 29

Det skal være et mål for undervisning af disse folk at bibringe dem generel viden og færdigheder, som vil hjælpe de pågældende folks børn til at deltage fuldt ud og på lige fod både inden for deres eget samfund og inden for det nationale samfund.

Article 30

1. Government shall adopt measures appropriate to the traditions and cultures of the peoples concerned, to make known to them their rights and duties, especially in regard to labour, economic opportunities, education and health matters, social welfare and their rights deriving from this Convention.

2. If necessary, this shall be done by means of written translations and through the use of mass communications in the languages of these peoples.

Article 31

Educational measures shall be taken among all sections of the national community, and particularly among those that are in most direct contact with the peoples concerned, with the object of eliminating prejudices that they may harbour in respect of these peoples. To this end, efforts shall be made to ensure that history textbooks and other educational materials provide a fair, accurate and informative portrayal of the societies and cultures of these peoples.

Part VII

Contacts and co-operation across borders*Article 32*

Governments shall take appropriate measures, including by means of international agreements, to facilitate contacts and co-operation between indigenous and tribal peoples across borders, including activities in the economic, social, cultural, spiritual and environmental fields.

Part VIII

Administration*Article 33*

1. The governmental authority responsible for the matters covered in this Convention shall ensure that agencies or other appropriate mechanisms exist to administer the programmes affecting the peoples concerned, and shall ensure that they have the means necessary for the proper fulfilment of the functions assigned to them.

Artikel 30

1. Regeringerne skal vedtage foranstaltninger i overensstemmelse med de pågældende folks traditioner og kulturer med henblik på at give dem kendskab til deres rettigheder og forpligtelser, særlig med hensyn til arbejde, økonomiske muligheder, uddannelse og sundhedsspørgsmål, social velfærd og deres rettigheder i henhold til denne konvention.

2. Såfremt det er nødvendigt, skal dette ske ved hjælp af skriftlige oversættelser og gennem anvendelse af massekommunikationsmidler på de pågældende folks sprog.

Artikel 31

Der skal træffes uddannelsesforanstaltninger blandt alle grupper i det nationale samfund, og særlig blandt dem, der er i den mest direkte kontakt med de berørte folk, med henblik på at fjerne fordomme, som måtte findes over for disse folk. Med henblik herpå bør man bestræbe sig på at sikre, at historiebøger og andet undervisningsmateriale giver et retfærdigt, korrekt og informativt billede af disse folks samfund og kulturer.

Kapitel VII

Kontakter og samarbejde over landegrænser*Artikel 32*

Regeringerne skal træffe passende foranstaltninger, herunder ved hjælp af internationale aftaler, med henblik på at fremme kontakter og samarbejde mellem oprindelige folk og stammefolk hen over landegrænserne, herunder aktiviteter på det økonomiske, sociale, kulturelle, åndelige og miljømæssige område.

Kapitel VIII

Administration*Artikel 33*

1. Den regeringsmyndighed, der er ansvarlig for de spørgsmål, der er omfattet af denne konvention, skal sikre, at der findes organer og andre passende mekanismer med henblik på administration af de programmer, der berører de pågældende folk, og skal sikre, at de har de nødvendige midler til på passende måde at gennemføre de opgaver, som de pålægges.

2. These programmes shall include:
- (a) the planning, co-ordination, execution and evaluation, in co-operation with the peoples concerned, of the measures provided for in this Convention;
 - (b) the proposing of legislative and other measures to the competent authorities and supervision of the application of the measures taken, in co-operation with the peoples concerned.

Part IX

General provisions

Article 34

The nature and scope of the measures to be taken to give effect to this Convention shall be determined in a flexible manner, having regard to the conditions characteristic of each country.

Article 35

The application of the provisions of this Convention shall not adversely affect rights and benefits of the peoples concerned pursuant to other Conventions and Recommendations, international instruments, treaties, or national laws, awards, custom or agreements.

Part X

Final provisions

Article 36

This Convention revises the Indigenous and Tribal Populations Convention, 1957.

Article 37

The formal ratifications of this Convention shall be communicated to the Director-General of the International Labour Office for registration.

Article 38

1. This Convention shall be binding only upon those Members of the International Labour Organisation whose ratifications have been registered with the Director-General.

2. Disse programmer skal omfatte:

- a) planlægning, koordinering, gennemførelse og evaluering i samarbejde med de pågældende folk af de foranstaltninger, der omhandles i denne konvention,
- b) forslag vedrørende lovgivning og andre foranstaltninger til de kompetente myndigheder og kontrol med gennemførelsen af de trufne foranstaltninger i samarbejde med de pågældende folk.

Kapitel IX

Almindelige bestemmelser

Artikel 34

Arten og omfanget af foranstaltninger, der skal træffes med henblik på at gennemføre denne konvention, skal fastsættes på fleksibel måde under hensyntagen til de særlige forhold, der gælder i det enkelte land.

Artikel 35

Anvendelsen af bestemmelserne i denne konvention skal ikke præjudicere de rettigheder og goder, som de pågældende folk måtte nyde i henhold til andre konventioner og henstillinger, internationale instrumenter, traktater, national lovgivning, retspraksis, sædvane eller aftaler.

Kapitel X

Afsluttende bestemmelser

Artikel 36

Denne konvention reviderer konventionen om stamme- og stammeligende befolkninger, 1957.

Artikel 37

De officielle ratifikationer af denne konvention skal sendes til Det Internationale Arbejdsbureaus generaldirektør til indregistrering.

Artikel 38

1. Denne konvention er kun bindende for de medlemmer af Den Internationale Arbejdsorganisation, hvis ratifikationer er blevet indregistreret hos generaldirektøren.

2. It shall come into force twelve months after the date on which the ratifications of two Members have been registered with the Director-General.

3. Thereafter, this Convention shall come into force for any Member twelve months after the date on which its ratification has been registered.

Article 39

1. A Member which has ratified this Convention may denounce it after the expiration of ten years from the date on which the Convention first comes into force, by an act communicated to the Director-General of the International Labour Office for registration. Such denunciation shall not take effect until one year after the date on which it is registered.

2. Each Member which has ratified this Convention and which does not, within the year following the expiration of the period of ten years mentioned in the preceding paragraph, exercise the right of denunciation provided for in this Article, will be bound for another period of ten years and, thereafter, may denounce this Convention at the expiration of each period of ten years under the terms provided for in this Article.

Article 40

1. The Director-General of the International Labour Office shall notify all Members of the International Labour Organisation of the registration of all ratifications and denunciations communicated to him by the Members of the Organisation.

2. When notifying the Members of the Organisation of the registration of the second ratification communicated to him, the Director-General shall draw the attention of the Members of the Organisation to the date upon which the Convention will come into force.

Article 41

The Director-General of the International Labour Office shall communicate to the Secretary-General of the United Nations for registration in accordance with Article 102 of the Charter of the United Nations full particulars of all ratifications and acts of denunciation registered by him in accordance with the provisions of the preceding Articles.

2. Den træder i kraft et år efter den dato, da to medlemsstaters ratifikation er blevet indregistreret hos generaldirektøren.

3. Derefter træder konventionen i kraft for enhver medlemsstat et år efter, at dens ratifikation er blevet indregistreret.

Artikel 39

1. Enhver medlemsstat, som har ratificeret denne konvention, kan opsig den, efter 10 års forløb fra datoen for konventionens første ikrafttræden ved afgivelse af en erklæring, der sendes til Det internationale Arbejdsbureaus generaldirektør til indregistrering. Opsigelsen får først virkning 1 år efter datoen for indregistreringen.

2. Enhver medlemsstat, som har ratificeret denne konvention, og som ikke inden 1 år efter udløbet af den i stk. 1 omhandlede 10 års-periode gør brug af den i denne artikel hjemlede opsigelsesret, er bundet i yderligere 10 år og kan derefter opsig konventionen ved udløbet af hver 10 års-periode på de i denne artikel fastsatte betingelser.

Artikel 40

1. Det Internationale Arbejdsbureaus generaldirektør skal underrette alle medlemmer af Den Internationale Arbejdsorganisation om indregistreringen af alle de ratifikationer og opsigelser, han modtager fra organisationens medlemmer.

2. Samtidig med at generaldirektøren underretter organisationens medlemmer om indregistreringen af ratifikation nr. 2, skal han gøre dem opmærksom på konventionens ikrafttrædelsesdato.

Artikel 41

Det Internationale Arbejdsbureaus generaldirektør skal i medfør af artikel 102 i De Forenede Nationers pagt sende udførlige oplysninger om de ratifikationer og opsigelser, han har indregistreret i henhold til bestemmelserne i de foranstående artikler, til De Forenede Nationers generalsekretær til indregistrering.

Article 42

At such times as it may consider necessary the Governing Body of the International Labour Office shall present to the General Conference a report on the working of this Convention and shall examine the desirability of placing on the agenda of the Conference the question of its revision in whole or in part.

Article 43

1. Should the Conference adopt a new Convention revising this Convention in whole or in part, then, unless the new Convention otherwise provides—

- (a) the ratification by a Member of the new revising Convention shall *ipso jure* involve the immediate denunciation of this Convention, notwithstanding the provisions of Article 39 above, if and when the new revising Convention shall have come into force;
- (b) as from the date when the new revising Convention comes into force this Convention shall cease to be open to ratification by the Members.

2. This Convention shall in any case remain in force in its actual form and content for those Members which have ratified it but have not ratified the revising Convention.

Article 44

The English and French versions of the text of this Convention are equally authoritative.

The foregoing is the authentic text of the Convention duly adopted by the General Conference of the International Labour Organisation during its Seventy-sixth Session which was held at Geneva and declared closed the twenty-eighth day of June 1989.

IN FAITH WHEREOF we have appended our signatures this twenty-eighth day of June 1989.

The President of the Conference

J. L. NKOMO

The Director-General of the International Labour Office

MICHEL HANSENNE

Artikel 42

Når Det Internationale Arbejdsbureaus Styrelsesråd måtte anse det for nødvendigt, skal det forelægge generalkonferencen en rapport om gennemførelsen af denne konvention samt overveje ønskeligheden af at sætte spørgsmålet om en hel eller delvis revision af den på konferencens dagsorden.

Artikel 43

1. Dersom konferencen vedtager en ny konvention, der helt eller delvis reviderer denne konvention, skal, medmindre andet måtte være bestemt i den nye konvention:

- (a) en medlemsstats ratifikation af den nye, reviderede konvention ipso jure medføre øjeblikkelig opsigelse af denne konvention, uanset bestemmelserne i artikel 39, såfremt og så snart den nye, reviderede konvention træder i kraft;
- (b) denne konvention ikke længere kunne ratificeres af medlemsstaterne fra den dato at regne, da den nye, reviderede konvention træder i kraft.

2. Denne konvention forbliver under alle omstændigheder i kraft i den foreliggende form og med det foreliggende indhold for de medlemsstater, som har ratificeret den, men som ikke har ratificeret den reviderede konvention.

Artikel 44

De engelske og franske gengivelser af denne konventions tekst har samme gyldighed.

Ovenstående er konventionens autentiske tekst, behørigt vedtaget af Den Internationale Arbejdsorganisations generalkonference under dens 76. møde, der blev afholdt i Genève og erklæret afsluttet den otteogtyvende juni 1989.

Til bekræftelse heraf har vi påført vore underskrifter i dag den otteogtyvende juni 1989.

Konferencens præsident

J. L. NKOMO

Det Internationale Arbejdsbureaus
generaldirektør

MICHEL HANSENNE

Bilag 2

Erklæring i forbindelse med ratifikationen af ILO-konvention nr. 169 af oprindelige folk og stamme-folk i selvstændige stater

Vedrørende konventionens artikel 14 ønsker den danske regering at udtale følgende:

1. I Danmark findes der kun ét indfødt folk i konvention nr. 169's betydning. Det drejer sig om den oprindelige befolkning i Grønland eller Inuit. Ved lov nr. 577 af 29. november 1978 om Grønlands Hjemmestyre er der indført et hjemmestyre for Grønland. Hjemmestyret består af en folkevalgt forsamling, Landstinget, som vælges af den fastboende befolkning i Grønland, og en politisk valgt ledelse, Landsstyret, som vælges af Landstinget. Det fremgår af den nævnte hjemmestyrelov, at Grønland udgør et særligt folkesamfund inden for det danske rige.

2. Ved lov nr. 577 af 29. november 1978 om Grønlands Hjemmestyre er der åbnet mulighed for, at lovgivningskompetencen og administrationen på en lang række retsområder kan overgå til det grønlandske hjemmestyre. Der er efterfølgende ved aftaler mellem den danske regering og det grønlandske hjemmestyre sket overførelse af lovgivningskompetence og administration på bl.a. en række af de områder, som er omfattet af den foreliggende konvention.

3. Der har på intet tidspunkt været mulighed for at opnå ejendomsret til jord i Grønland, hverken for fysiske eller juridiske personer.

4. Ejendomsretten til jord i Grønland er ordnet på en helt særlig måde, som er traditionelt bestemt. De forskellige retlige og faktiske beføjelser, som samlet udgør ejendomsretten, er delt mellem staten, Grønlands Hjemmestyre og de enkelte grønlandere. Udgangspunktet er, at det offentlige – staten – har ejendomsretten til Grønlands jord som sådan. Den daglige bestemmelsesret over jorden i Grønland er imidlertid hos Grønlands Hjemmestyre, som bl.a. har kompetencen til at træffe afgørelse om tildeling af brugsret til jord. Grønlandere, som får tildelt en brugsret over jord i Grønland, har

ret til at opføre bygninger på det tildelte areal. Bygningerne kan i givet fald pantsættes, ligesom de med Hjemmestyrets tilladelse kan overdrages sammen med brugsretten til den jord, de ligger på.

Den ovenfor beskrevne retstilstand gælder for alle borgere i Grønland, både den oprindelige grønlandske befolkning og tilflyttere. Retstilstanden er endvidere som nævnt af meget gammel oprindelse, idet der aldrig har været mulighed for, at enkeltpersoner kan få fuldstændig ejendomsret til jord i Grønland. Der er således tale om en traditionsbestemt retstilstand, som har meget lange historiske rødder i det grønlandske samfund, og som Grønlands Hjemmestyre lægger afgørende vægt på bibeholdes.

5. Både den danske regering og det grønlandske hjemmestyre er på denne baggrund af den opfattelse, at den ovenfor beskrevne retstilstand er hensigtsmæssig og i overensstemmelse med konventionens artikel 14. Den nævnte retstilstand i Grønland, hvorefter Hjemmestyret har den fulde bestemmelsesret over jorden, tilgodeser således fuldt ud de hensyn, der ligger bag artikel 14, nemlig at den oprindelige befolknings bestemmelsesret over de områder, de traditionelt besidder, bliver respekteret.

Hertil kommer, at konventionen pålægger de deltagende staters regeringer en række forpligtelser, bl.a. med henblik på at sikre respekten for stamme- og oprindelige folks sædvaner og traditioner. I det omfang, der kunne opstå modstrid mellem en særbestemmelse som f.eks. artikel 14 i konventionen og dette overordnede princip, er det den danske regerings opfattelse, at respekten for disse folks sædvaner og traditioner er et så fundamentalt princip, at der ikke kan gøres indskrænkning heri som følge af en særbestemmelse i konventionen.